

Рухидни
ф. 495,
оп. 11,
г. 373,
л. 26.

Без проба публикации
14. 08. 92.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI ①

TÜSTAV

TKP nin faaliyet ve teşkilat vaziyeti hakkında Merkez Komitesi murahhası Anastas yoldaşın raporuna dair karar:

124

Türkiye Komünist fırkası merkez komitesinin Harici Bposu 8 - IO 934 austos ta akt ettiği içtimada memlekettten gelen M.K. murahhası Anastas yoldaşın fırka faaliyeti ve teşkilati hakkındaki raporunu esaslı bir tarzda tetkik ve müzakere neticesinde atideki kararı almıştır :

I - Raporum taalluk ettiği devrede amele veköylü - geniş halk kitlelerinin (halk fırkası hükümetinin, beş sene süren iktisadi buhranın bütün yükünü onları rın sırtına yüklemeye matuf iktisat siyaseti neticesi olarak) sefilleşmeleri ri devam etmiş ve emekçi kitlelerin vaziyeti daha fazla ağırlaşmıştır. Bu objektif şerait, emekçi kitleleri sollaşmağa ve cezrileşmeğe doğru dürtmektedir. Bu yüzden bilhassa, şehir emekçileri arasında komünist fırkası lehine olan cereyan kuvvetlenmiştir. Komünist fırkasının yeni yeni azalar kazanması, kadrosunu genişlendirmesi, kitlelere nüfuz etmesi, kitleleri aktif faaliyete kaldırması için müsait şerait daha fazla olmuştur.

Fırka, bu objektif şeraitin müsadesinden istifadeye koyulmuştur. Merkez Komitesi fırkanın ana hattından ayrılmamış, fırka programının çerçevesinden sapmamıştır. Terrorlar, tevkifatlar, takibatlar dolayısıyla - dört beş sene zarfında - arka arkaya fırkanın bünyesinde ~~yarakarak~~ açılan yaraları kapamak, tedirgen olmuş fırka kadrosunu seberber hale getirmek, fırka cihazlarını reorganize etmek hususunda ileri hamleler yapılmıştır. Bu meyanda bilhassa : İstanbul, İzmir, Samsun vilayet komiteleri reorganize ve takviye edilmiş, yeni yeni hücreler kurulmuş. Neşriyat işi canlandırılmış ve merkez tipografisi mü-yeti ayaklandırılmış çalışılmıştır. İç ve dış irtibat işleri oldukça yoluna konmuştur. Mektebe talebe gönderilmiş, gönderilen talebe gerek miktar ve gerek keyfiyet itibarıyla son devrelerde gönderilen talebe kadrolarının fevkinde olmuştur. Kitle ve meslek birlikleri hareketlerini ayaklandırmak hususunda pek zayıf teşebbüslerde bulunulmuştur. Aktüel hadiselerle karşı cephe almak hususunda da lazim gelen uyanıklık gösterilmemekle beraber inkişaf eden siyasi vaziyet ve vekaya da büsbütün bükâne kalmamıştır. "Cumhuriyetin Onuncu yıl dönümü" münasebetile beyanname dağıtılmış, Bir Austos kampanyası becerilmiş ve bu kampanyalarda şimdiye kadar olduğu gibi ~~sağ~~ tevkifata meydan verilmemiştir.

Merkez komitesi - Polit bro fırkanın ana hattından ayrılmamak ve ileriye doğru hamleler ~~güçlendirme~~ yapmakla beraber bir çok eksiklikler göstermiştir. Fırkanın kitle fırkası olmasına ve her sahada aktif rol oynaya bilmesine ve esaslı muvaffakiyetler gösterme bilmesine mani olan sebepler şunlar olmuştur:

A - Idareci yoldaşların (Şk nin) kitleye girmek, kitleyi mücadeleye sevk ve onun mücadelesini idare etmek zaruretinin, vazifesini kabul etmekle beraber bunun tahakkuku için icab eden çalışma metotlarını bulamayışı, bir plan dahilinde hareket etmeyişi; vilayet komitelerinin yeni ve genç unsurlardan müteşekkil oluşu; mevcut hücrelerin mensup oldukları işletmelerin amelesini bilfiil hareket ve mücadeleye (sokakta yürüyüş, ve nümayiş, işletme dahilinde yürütülmesi, protesto içtimai, milli ve beynelmilel amele hareketlerine tesanüt teşahurları, grevler ve ila...) sürüklemeye ciddi bir tarzda teşebbüs etmemeleri.

B - Fırkanın mesül mücahitleri arasında, fırkanın mesül cihazları içinde bugüne kadar iyi bir vazife taksımı yapılmamış ve fırka resmîyetine riayet edilmemiş olması; her amir yoldaşın mühtelif coşrafî ve ya mesleği sahaların tekmil fırka işlerini bir elden idare etmeğe kalkışmak gibi berbat itiyada saplanup kalmaları; bu yüzden fırkanın bir fırka resmîyet ve disiplinine tabi bir küll halinden şayan yana çalışan bir fırka parçaları haline gelmiş olması.

2 - Fırkanın rehber kadrosunda, çalışan yoldaşlar elan hücreleri süratla canlandırarak, büyütecek ve çoğaltacak vasıta, hücrelerin doğmak üzere olan hareketlerin önüne düşmeleri ve bizzat ve bizzat hareketler doğurmalarını mümkün kılacak bir tarzda zemin hazırlamaları olduğunu layıkıyla idrak edememişlerdir.

şimdiye kadar, fırka teşkilatları en iyi çalıştıkları zaman bile beyanname dağıtmak suretile ameleyi harekete teşvik etmekle ve ya metalip listeleri ~~teşkil etmekle iktifa etmişler.~~ ~~çerçök mahallî meseleler~~

2 -
teklif etmekle iktifa etmişler, gerek mahalli meselelerde ve gerekse fırka merkezinin açtığı umumi beyanname kampanyalarında ameleyi filhakıka mevzu bahis hareketlere atılmaya ve ya katılmağa inandırmak için icap eden sebatkârane ve muannidane tahrikât ve teşkilat faaliyetine girişmemişlerdir. Bu vadede Komintern tarafından verilen direktiflerin şimdiye kadar tatbikat sahasına geçirilmediğini harici bro içtimai kayıt eder. Harici Bro bundan sonra, yalnız yazı ve tilaflardan ve hadisattan şehir ve köy emekçi kitlelerini faal hareketlere ve mücadelelere sürüklemek hususunda istifade edilmesi elzem olduğunu ehemmiyet ve ısrarla fırka kadrolarına hatırlatır. Fakat bu hayati vazifeyi tahakkuk ettire bilmek için fırka merkezinin bu siyasi ve iktisadi gerginlikleri ve hadiseleri zuhurlerile beraber ve hatta patlak vermezden evvel sıkı bir Marksist ve Leninist tahliline tabî tutması, fırkanın alacağı vaziyeti ve bunun icap ettirdiği şiarları ve inkılabî metalibi tespit etmesi zarurcti vardır.

3 - Bu noktâ nazardan son devrede fırka kâfi derecede uyanıklık gösterememiştir. Gerçi fırkanın gizli neşriyatında bir eyleşme görülyorsada neşredilen risale ve gazetelerin dağıtılması elan iptidai konspirasyon kavaidına uygun olmayan usullarla ve şekillerde yapılmakta, ve bir intizam altına sokulmamış bulunmaktadır. Fırka son zamanlarda inkişaf eden siyasi vaziyetlerde ve vekayide temamilen atıl kalmıştır! Bu meyanda: Ankara hükümetinin Fransaya ve Balkanlardaki fransız emperyalizminin menfaatlarına yaklaşma gayretleri hakkında, Romanya ve Yugoslavya hariciye nazırları Titulesko ve Yefitiçin Ankara ziyaretleri hakkında; Italyaya karşı alenen gösterilen hasımanca tavırlar hakkında, İran şahinin ziyaretinin ve kendisine gösterilen müstesna eyi kabulun ifade ettiği türk iran anlaşması hakkında ve sonra dahili siyaset sahasında beş senelik sanayi planının kabulü vesilesile umumi efkârâ âks eden hakk fırkası dahilindeki gruplaşma hakkında; bu planın mahiyeti hakkında, halk fırkasının bir kitle fırkası olmağa dair ve bünyevi istihaleleri ve hatta bazı amele tabakaları arasında yeniden nüfuz peyda edebilmesi hakkında, memlekette beliren Yahudi aleyhdarlığı hakkında ve ila ... fırkanın ne düşündüğü ve ne gibi inkılabî tedbirler ileri sürdüğü hiç bir suretle geniş kitlelere bildirilmemiştir.

Memlekette bazı amele hareketleri olmuş - Balya-Karaaydın amelesinin muvaffakiyetli grevi, İstanbul belediye tanzifat amelesinin grevi, işlerine nikah hayet verilen inhisar bütün amelesinin hareketi ve ila... Fakat bunlar temamilen fırkanın müdahalesi haricinde cereyan etmişlerdir. Bu, kısmen henüz fırkanın teşkilat itibarile nispeten zayıf bulunmasile izah edilebilirdi fırkanın bu x insiyaki kalkınmalar esnasında bir tesanüt ve yardım cereyanı uyandırmaya teşebbüs etmemiş olmasını mazur gösteremez.

TÜRKİYE SOSYAL

3.24
4 - Beyannamelere gelince, bunların takvimi yıl dönümlerine hasredilmesinin mazarratını bizzat merkezi komite daha evvelce takdir etmiş, bu itiyadın tasfiyesini üzerine almıştı. Bu kararı Harici bro teyid eder ve merkezi beyannamelerin dahaziyade tahaddüs eden mühim siyasi vekayıda tertip edilmesi ve dağıtılması ve yıl dönümlerinde daha ziyade fiili hareketler yürüyüşler, nümayişler ve mitingler teşkilatlandırılması ve mahalli teşkilatlar tarafından mahalli meseleler hakkında beyannameler neşri itiyadının tamim olunması vazifelerini Fırkanın önüne koyar.

5 - Fırkanın dahili teşkilatında elan bir çok noksanlar ve sakatlıklar mevcut olduğu murahhas yoldaşın raporundan anlaşılmaktadır. Harici Bro ictimai bu meseleye dair ayrıca bir vesika kabul edecektir; bu karar-namede yalnız hücrelerin siyasileştirilmesi, mahalli teşkilatların fırka program ve talimatları dahilinde mustakillen kararlar alma lüzümünün ve onları hayata geçirmelerinin ve neşriyatta bulunmalarının ve amele kalkınmalarına ön ayak olmalarının temini, hücrelerden merkez komitesine kadar her teşekküle dahil azalar arasında işe elverişli ve konspirasyona uygun bir vazife bölümü yapılması, alt ve üst teşkilatlar arasındaki rabitanın gayet dikkatli ve ele düşmelerde, hiyanetlerde zararı asgarı haddine indirecek tazminat kurulması, diğer merkezlerin zararına bir merkezde en ziyade güvenilen kuvvetli mücahitlerin toplanması itiyadına suratle nihayet verilmesi ve bu gibi yetişken mesul yoldaşların siyasi rehber ve ya enstürüktör olarak muhtelif amele merkezi vilayetlere gönderilmesi, mahtut bir kaç sanayi şubesinin (tütün, otomobil nakliyatı) teşkilatı olmaktan fırkanın kurtarımına ve bilhassa toplu amele işleten harp imalatı, mensucat, kiraste ve mobilya gibi sanayia ve memleketin muhtelif merkezlerini birbirine bağliyan kitle

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARŞİVİ
TÜSTAV

lazım geldiği gibi s. 25
175

vi nakıl vasıtalarına (şimendüferler, vaporlar) bir an evvel hulül etme ve kök salmağa gayret olunması amele kitleleri arasındaki faaliyetlerle mütevaziyen köylerde de köy fırka hücreleri ve köylü komiteleri yaratılması ve emekçi köylülüğü fırka şairleri etrafında harekete getirmeye uğraşılması, bugüne kadar fırka faaliyetleri haricinde kalmış bulunan kesif milli akalliyetler mıntakalarında (Kürtler, Çerkesler..) vakit geçirmeyen bir hareket uyandırmak için her çareye baş vurulması lüzumlarını burada da ehemmiyetle işaret etmegi Harici bro içtimai faydalı bulur.

6 - Fırkanın birtürlü yenmeğe muvaffak olamadığı en mühim zâfi kitle teşkilatlarında ve bilhassa amele cemiyetlerinde çalışma işindedir. Her vesile ile gerek Kominternin fırkaya yazdığı talimatlarında gerek fırka merkezinin kabul ettiği kararlarında mikerreren bu sahada ciddi ve devamlı bir faaliyet inkişaf ettirmenin hayati ehemmiyeti üzerinde ısrar edilmiş hâlde, dinlenen rapordan ve bu sahada henüz esaslı değil, yalnız eyi bir başlangıç add edilebilecek bir gayret ~~bu~~ sarf edilmediği anlaşıl- maktadır.

Fırka ~~mücadeleleri~~ / düşman sınıfın elindeki kitle teşkilatlarında çalış- mak meselesinde, kitleler arasında mevcut yanlış ve zararlı telkinlere karşı mücadele edecek yerde ve onları fırkanın direktifleri dahilinde ha- rekete sevk edecek yerde, bizzat kendileri bu yanlış telakkilerin tesir- lerine kapılmakta ve fırka hattını tatbika yaşamamak suretile pratikte oportünizme sapmaktadırlar. Bu sakım teayüle karşı fırka merkezi gayet şid- detli tedbirler almak ve gerek âmele cemiyetleri ve gerekse diğer kitle teşkilatlarında (gençler birlikleri, halk evleri, spor ve hars cemiyetleri ve ila...) sistemli bir faaliyet uyandırmak hususunda her çareye baş vurmak mecburiyetindedir. Öntümüzdeki sene zarfında, memleketin fırka teşkila- tı bulunan mıntaka-larında içinde komünist fraksiyonu bulunmayan kitle teşkilatları kalmamalıdır.

7 - Türkiye komünist fırkasının muntazam inkişafına ve kitle fırkası haline gelmesine sekte vuran ve amele ve geniş emekçi kitlelerini fiili mücadelelere sevk edebilmesine engel olan vahim yara konspirasyon saha- sindeki mübalâtsizlikler, ve provokasyonlara karşı mücadeledeki fırka di- siplini haricine çıkmağa kadar giden ihmalkârlıklardır.

Provokatorlar hakkında fırka âzalarında ve fırkanın nüfuzuna tabi bu- lunan şuurlu âmelelerde derin bir nefret uyandıracak, üzerlerine herkesin kin ve nefretini celbedecek ve böylece işletmelerde ve amele cemiyetlerin- de onların yaşamalarını imkânsız kılacak yerde, bizzat onlarla beraber dü- şüp kalkmağı ve eylenceği gültünç bir haleti ruhiye ile bir konspirasyon- tedbiri, üzerinden polisin şüphesini defetmeğe medar olacak bir çare ad- edecek kadar kaba bir galeti takdire uğramış mesul fırka rehberleri görülmüştür. Bu hatada ısrarın fırkaya karşı bir ~~hücum~~ manası ifade ettiğini ve fika azalığı ile kabili telif olmadığını mesul yoldaşlardan yeni fır- kaya girmiş genç âzalara kadar tek mil fırkacılar mustacelen anlatmak icap eder. Polisin doğrudan doğruya ve-ya dolayısıyla istihbarat menbaı ola- rak damgalanmış renegatlara ve koğulmuşlara amansız bir mücadele açmak ve fırka içinde muzır olabilmelerinin öntüne geçmek en büyük bir itina ile ve ön safta görülecek vazifelerdir. Bu sahada bilerek ve-ya mühimsememek yüzünden irtikâp edilen hatalar şiddetle cezalandırılmalı ve tekrarı ha- linde emektar yoldaşların bile fırkadan çıkarılmasında tereddüt edilmeme- lidir. Mesul fırka cihazları bu gibi ahvâlde âzami takayüz lüzumunu ve tereddüdü mücip vaziyetlerde liberal davranmaktense lüzumsuz bir tedbir almanın fırka menfaatlarına daha uygun olduğunu daima göz önünde bulun- durmalıdırlar. Görüş ihtilafları yüzünden evvelce verilmiş bir kararı hafif meşrebane bir tarzda şüpheli unsurlar lehinde tadil etmekte, büyük bir fır- kavi cürümün teşkil eder.

8 - Fırkanın karşılaştığı müşkilatların bir çoğu: polisin hücumlarına ve tazyıklarına layıkla mukavemet edememesi, tevkifat vukuunda etraflı ifxxx ifşaatta bulunan ve bu suretle fırkaya hiyanet eden unsurların nispi çok- luluğu ve tehtit ve atma yolları ile polisin fırka içinde veya etrafında nis- peten kolaylıkla muhpirler ve provokatorlar tedarik edebilmesi ve bu yüz- den ele düşmelerin ve yıkılışların sık sık ve geniş mıkyaalarda vuku bul-

26

ması, bazı amele tabakaları ve bil hassa kâhil âmeleler arasında fırkanın sağlamlığına itimadın sarsılması... en ön safta fırkaya yeni âza kazanmak fırka kadrolarını seçmek hususunda sakım bir yol takip edildiğinden ve lazım geldiği derecede dikkatli davranılmadığından ileri gelmektedir. Daha 926 senesinde Kominternin fırkaya verdiği bir teşkilât direktifinde fırka âza kaydının hemen münhasıren hücreler tarafından işletmeler dahilinde yapılması, ancak bu suretle hulusi niyet sahibi namuslu ve faal âmelelerin ~~tez kâh~~ hangileri olduklarını tezâh başındaki her günlük temas ve iş yoldaşlığı sayesinde anlamak kabil olduğunu, ancak müstesna ahvalde sair suretlerle tanınmış ve tecrübe edilmiş unsurlardan sokak hücreleri kurula bileceği ve bilhassa işletmeler haricinde bizzat fırkalılara ve fırka rehberlerine müracaat eden tesadüfi, maksatları şüpheli eşhasa karşı fevkalade mutayakkız davranılması ve bu yoldan prensip olarak âza kabulünden istinâkâf edilmesi tavsiye ediliyordu. Aynı vesıkada kadro seçmekte âile ve şahsi dostluk münasebetlerinin esas ittihaz edilmesinden doğacak zararlar gösterilmekte idi. Bu direktifler bugün da kıymetlerini muhafaza etmektedirler. Son seneler zarfında bu direktiflere riayet edilmediğinden, bilhassa esas itibarile hücreler vasıtasile işletmelerde âza kaydı usulu ihmal edildiğinden ve bir-biri ardından fırkanın başına geçen rehber yoldaşlar kendi âile ve dostları muhitlerinden başlıca istinat ettikleri unsurları almak temayülüne kapıldıklarından dolayı fırka çok güçlkle tamir edilebilecek zararlar görmüştür. Bu gidişten bir an evvel vaz geçmek lazımdır. Komünist fırka sına lazım olan amatorler, ~~anaya~~ heyecanlı, şahsi bir bağlılık veya kafadârlık sevkile ve ya bir macera ihtiyacile harekete katılmak arzusu izhar eden geliş güzel unsurlar değil; işletmelerde bizzat kapitalist istismarının acısını ve tazyıkını duymuş, bu soyguna karşı isyankâr temayüller göstermiş ve her günkü temas neticesi namuslu oldukları ve düşmanın ezme ve doyumma teşebbüsleriyle sarsılmayacakları az çok heli olmuş âmelelerdir. Esas kadro bunlar arasından seçilmelidir. Münevverler, küçük esnaf ve sanatkârlar ve köylüler arasında aynı şeraiti bulmağa imkân yoktur. Bunun içinde daha mutayakkız davranmak ve bu kanallardan gelenleri tam bir itimada ~~katı~~ layık âdettezmeden evvel uzunca bir müddet provadan geçirmek ve kontrol altında tutmak gerektir.

.Tahsile gönderileceklerin yüzde seksenini ~~geçen~~ ^{başarı} geçen işletmelerde hücrele mal olmuş âmeleler teşkil etmelidir. Diğer suretlerle fırkaya girmiş olanlar ve bilhassa münevverler uzun bir staj neticesi sağlamlıkları ve davaya fedakârlıkları anlaşıldıktan sonra gönderilebilir. Bu sahada köylüler için aralarında henüz esaslı istinat noktaları bulunmadığından istisnâlı bir muamele caizdir. Hususi ve ayrı bir tarzda terbiye edilmek üzere fırkanın emri altında köylerde inkılap, propaganda teşkilatı yapmak üzere öğrenmek arzu ve istidadı gösteren genç köylülerden bir gurubun hatta stajsız olarak ta tahsile gönderilmesini harici büro içtimalı muvafık bulur.

Harici büro içtimalı şimdiye kadar mektepte yetişenlerden fırkanın büyük bir fayda görmemiş olmasının sebebinin -mektebin tedris ve terbiye tarzında ki noksanların da bir rolü olmakla beraber- bilhassa vr her şeyden evvel gönderilen talebenin seçilme sinde gösterilen dikkatsizlikaa ve ulu orta harekette aramak lazım geldiğini ve bu teseyyübe süratla nehayet vermek mecburiyetinde olduğumuzu her zaman hatırlamak lazımdır.

Bu izahattan ve tenkitlerden çıkan ~~netice~~ ve fırka merkezinin hemen tahakkuk ettirmesi zarûri olan başlıca vazifeleri harici büro içtimalı hulasaten atideki maddeleri tespit eder:

Ne yazık ki, bu tesbit buraya yazılmamış.

TÜRKİYE